Мифтахетдин Акмулла

Мифтахетдин Аҡмулла

Бөйөк шиғыр оҫтаһы

Аҡмулла Салауаттан һуң беренсе тапҡыр үҙ халҡына, башҡорттарҙың тел өндәшә, уны айырыуса бер ярһыу менән матурлыҡҡа, бе

Әхнәф Харисов

Арбауыл-2008.

М.Аҡмулла – (дөрөҫ исеме Камалетди́нов Мифтахетди́н Камалетди́н улы) (1831М.Аҡмулла – (дөрөҫ исеме Камалетди́нов Мифтахетди́н Камалетди́н улы) (1831—1895) Аҡмулла 1831 йылдың 26 (иҫке стиль менән 14) декабрендә Өфө губернаһының Бәләбәй өйәҙе Елдәр олоҫоноң хәҙерге Башҡортостандың Миәкә районы Туҡһанбай ауылында мулла ғаиләһендә тыуған .

М.Аҡмулланың шәжәрәһе

Ишҡужа Ишбулдин

Хәсибә –1се ҡатыны *Шәһәрбаныу-2се ҡатыны*

Ҡамалетдин Шәрәфетдин Ғилман

(ҡатыны Биби-Өммөгөл) *ҡыҙы Бикә Һәбирова*

Мифтахетдин

Хөснөтдин

(ҡатыны Гөлбинә)

ҡыҙы Мөҡфинә

Шамсутдин

(ҡатыны Фәтҡыя)

Ғиматетдин

Ғалин С.А. Акмулланың ҡустыһы менән Миәкә районында экспедиция вакытында

1964й

Аҡмулла исеменең мәғәнәһе:

«Аҡмулла» башҡорттар һәм ҡаҙаҡтар араһында йәшәп, уларға үҙенең шиғырҙарын һөйләп, билдәле сәсәндәр менән шиғырҙар бәйгеләрендә ҡатнашып, халыҡ араһында тура һүҙле, үткер телле, саф күңелле шағир һәм уҡытыусы булараҡ таныла. Халыҡҡа тоғро күңелле булғаны өсөн уны «Аҡ мулла» тип атайҙар һәм был исем ул ижад иткән әҫәрҙәр, шиғриәт ҡәҙерен белеүселәр хәтерендә оҙаҡ-оҙаҡ йылдар буйы һаҡлана.

«Мифтахетдин» ғәрәп теленән тәржемәһе «асҡыс һаҡлаусы», тип аңлатыла.

БДПУ-ның проректоры Р,Х Хәйруллина шағирҙың тыуған яғын барып күрҙе, ҡәберенә сәскәләр һалды.

Ғәрәп телендә яҙылған шиғырҙар

Аҡмулла китабының титул бите.

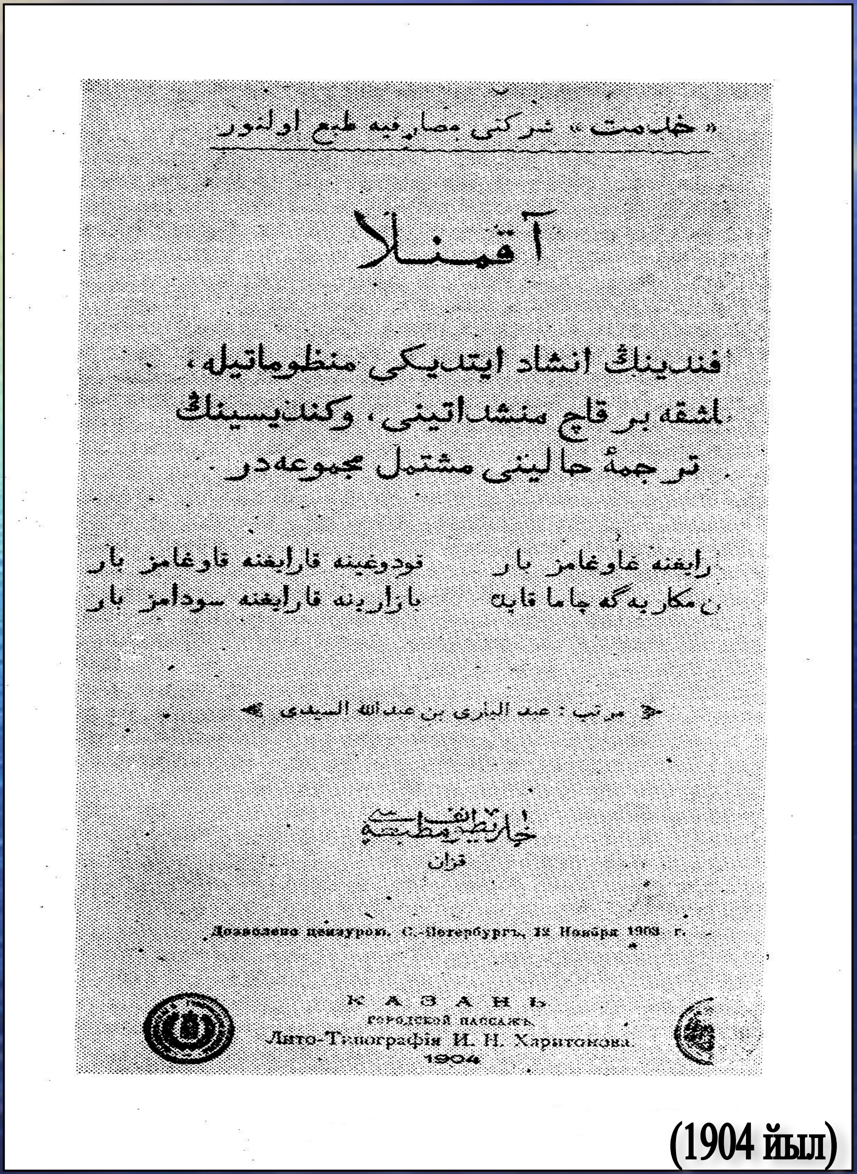

«خدمت» شركتی مصارفیه طبع اولنور

آقمنلا

فندینك انشاد ایتدیكی منظوماتیله،
لشقه بر قاچ منشداتینی، وكندیسینك
ترجمهٔ حالینی مشتمل مجموعه‌در.

رایغنه غاوغامز بار	تودوغینه قارایغنه قاوغامز بار
ن مكاریه‌گه چاما قاینه	بازاربنه قارایغنه سودامز بار

مرتب: عبد البارى بن عبد الله السیدی

خاریطف مطبعه‌سی
قزان

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 12 Ноября 1903 г.

КАЗАНЬ
Городской пассажъ
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1904

(1904 йыл)

Аҡмулла автографтары

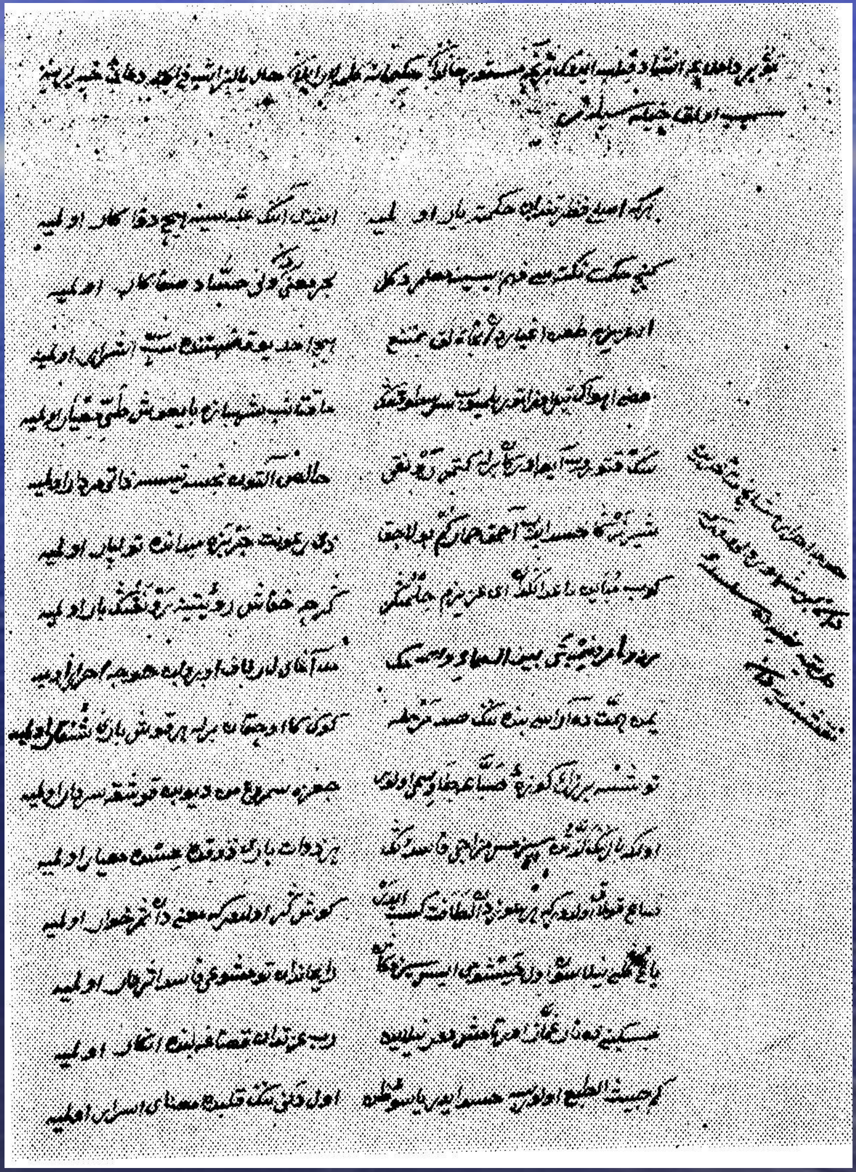

Башҡорттарым, уҡыу кәрәк,
уҡыу кәрәк,
Арабыҙҙа наҙандар күп,
уҡыу һирәк.
Аңғыра айыуҙан Уралдағы
ҡурҡкандай,
Эй туғандар, наҙанлыҡтан
ҡурҡыу кәрәк.

М.Аҡмулла

Шиғырҙы анализлау тәртибе

- Тема.
- Проблема.
- Төп образ.
- Композиция.

- рифма
- ритм – ижектәр һанының тигеҙ килеүе.

- Жанр.

М.Аҡмулланың поэзияһында тематик һәм жанр төрлөлөгө

Философик лирика

- нәсихәт
- әйтеш
- хитап
- мәктүб

Мөхәббәт Лирикаһы

- мәрҫиә
- ҡисса
- шиҡиәт
- мәктүб

Халыҡсанлыҡ Лирикаһы

- мәҙхиә
- ҡобайыр
- хитап
- мәктүб

- ***Сәсән*** - шағир-импровизатор;
- ***әйтеш*** – шиғыр бәйгеһе;
- ***мәрҫиә*** – элегия;
- ***йырау*** – йырсы;
- ***мәктүб*** – шиғри хат;
- ***ҡобайыр*** – маҡтау йыры, дан йыры;
- ***иртәк*** – эпик әйтеш;
- ***ҡисса*** – хикәйә, тарихи эпизод;
- ***шиҡәйәт*** – маҡтау шиғырҙары;
- ***хитап*** – халыҡҡа шиғри юлдар менән өндәшеү.

Шағирҙар М.Аҡмулла тураһында:

- «М. Аҡмулла башҡорт халҡының быуаттағы бөйөк фекер эйәһе, кешеләр күңелендә гуманистик идеялар сәсеп ҡалдырған классик шағиры».

  Рәшит Шәкүр.

- «Бөйөк шағир мәғрифәткә өндәүсе тынғыһыҙ сәсән булып йәшәне, үҙенең шәхсиәте менән халыҡҡа хеҙмәт итеүҙең гүзәл өлгөләрен күрһәтте».

  Риф Мифтахов.

- «Халыҡсанлыҡ, поэтик үткерлек, шиғри камиллыҡ – Аҡмулла поэзияһы көсөнөң төп хикмәттәренән ғибәрәт».

  Ғайса Хөсәйенов.

М. Аҡмулла исемендәге премия лауреаттары

- Шәкүр Рәшит -шағир, профессор;
- Вилданов Әхәт Х. –филология фәндәре кандидаты;
- Солтангәрәева Р. А. -филология фәндәре кандидаты;
- Сахаутдинова Р. Х. –композитор;
- Басиров Зөлфәт Р. -скульптор, рәссам;
- Исмәғилов Заһир ?. - композитор;
- Мағазов Азат Ш. –яҙыусы;
- Ирсаева Нурия И. –халыҡ артисткаһы;
- Зарипов Хәкимьян С. –яҙыусы – драматург ;
- Хамматов Яныбай Х. – яҙыусы.

8.10.2008 й. БДПУ алдында скверҙа Аҡмулла һәйкәле асылды.

Аҡмулла музейы